

OGÓLNE CELE I ZADANIA KSZTAŁCENIA W ZAWODACH SZKOLNICTWA BRANŻOWEGO

Kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego jest realizowane w szkołach ponadpodstawowych: branżowej szkole I stopnia, technikum, branżowej szkole II stopnia oraz szkole policealnej.

Kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego jest realizowane również na kwalifikacyjnych kursach zawodowych prowadzonych przez podmioty, o których mowa w art. 117 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.), oraz na kursach umiejętności zawodowych prowadzonych przez podmioty, o których mowa w art. 117 ust. 2a tej ustawy.

Celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe powinien legitymować się pełnymi kwalifikacjami zawodowymi, a także być przygotowany do uzyskania niezbędnych uprawnień zawodowych.

Szkoła prowadząca kształcenie zawodowe może również zaoferować uczniowi przygotowanie do nabycia dodatkowych uprawnień zawodowych w zakresie wybranych zawodów, dodatkowych umiejętności zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

W szkole przygotowanie do nabycia dodatkowych umiejętności zawodowych, podobnie jak przygotowanie do nabycia dodatkowych uprawnień zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, jest realizowane w wymiarze wynikającym z różnicy między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie szkolnictwa branżowego określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: nowe techniki i technologie, idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący

udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

Szkoła prowadząca kształcenie zawodowe posiada lub zapewnia dostęp do pomieszczeń dydaktycznych z wyposażeniem odpowiadającym technologii i technice stosowanej w zawodzie, aby zapewniać uzyskanie wszystkich efektów kształcenia wymienionych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego oraz umożliwić przygotowanie absolwenta do realizowania zadań zawodowych.

Bliska współpraca szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami stanowi istotny element nowoczesnego kształcenia, odpowiadającego potrzebom współczesnej gospodarki.

Szkoła prowadząca kształcenie zawodowe powinna realizować to kształcenie w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu powinna odbywać się w jak największym wymiarze w rzeczywistych warunkach pracy u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, a także w centrach kształcenia zawodowego, warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych i placówkach kształcenia ustawicznego.

W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych. Odpowiedni poziom wiedzy ogólnej powiązanej z wiedzą zawodową przyczyni się do podniesienia poziomu umiejętności zawodowych absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, a tym samym zapewni im możliwość sprostania wyzwaniom zmieniającego się rynku pracy.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.

Elastycznemu reagowaniu systemu kształcenia zawodowego na potrzeby rynku pracy, jego otwartości na uczenie się przez całe życie oraz mobilności edukacyjnej i zawodowej absolwentów ma służyć wyodrębnienie kwalifikacji w poszczególnych zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego oraz stworzenie uczniom warunków do nabywania dodatkowych umiejętności zawodowych, dodatkowych uprawnień zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji pod koniec nauki w szkole.

Szkoły i inne podmioty, prowadzące kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego, dokonują bieżącej oceny stopnia osiągnięcia przez uczących się zakładanych efektów kształcenia oraz ich przygotowania do potwierdzania kwalifikacji zawodowych. System

egzaminów zawodowych umożliwia oddzielne potwierdzanie w toku kształcenia każdej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie szkolnictwa branżowego.

Działalność edukacyjna szkoły w zakresie kształcenia w danym zawodzie jest określona w programie nauczania tego zawodu, dopuszczonym do użytku w szkole. Program nauczania zawodu realizowany w szkole uwzględnia wszystkie elementy podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. Program nauczania zawodu może również wykraczać poza treści nauczania ustalone dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. Program nauczania powinien być opracowywany przez nauczyciela lub zespół nauczycieli kształcenia zawodowego, wskazane jest by został opracowany w konsultacji z pracodawcami lub organizacjami pracodawców.

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, w takim samym zakresie jak ucznia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, obowiązuje również słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych, którzy realizują kształcenie w danym zawodzie na odrębnych kursach dotyczących poszczególnych kwalifikacji wyodrębnionych w tym zawodzie.

Uczeń szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe albo słuchacz kwalifikacyjnych kursów zawodowych, który w procesie kształcenia zrealizował treści nauczania wynikające z efektów kształcenia w pierwszej kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie, nie powtarza tych treści, które są tożsame z treściami nauczania określonymi dla efektów kształcenia w drugiej kwalifikacji wyodrębnionej w tym samym zawodzie, z wyjątkiem efektów kształcenia dotyczących języka obcego zawodowego oraz kompetencji personalnych i społecznych, które powinny być dostosowane do zakresu drugiej kwalifikacji.

Zawody szkolnictwa branżowego nauczane w systemie oświaty są określone w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego.

Klasyfikacja zawodów szkolnictwa branżowego to usystematyzowany układ tabelaryczny obejmujący:

- 1) uporządkowane alfabetycznie branże oraz przyporządkowane do nich, zgodnie z nazwami oraz symbolami cyfrowymi ustalonymi w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy określonej przez ministra właściwego do spraw pracy, zawody – uporządkowane alfabetycznie w ramach każdej branży;
- 2) poziomy Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) dla kwalifikacji pełnych, o których mowa w art. 8 pkt 3a, 4a, 5a i 7a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153, z późn. zm.);
- 3) ministrów właściwych dla zawodów, na wnioski których wprowadzono te zawody do klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, wyznaczonych ze względu na odpowiedni dział administracji rządowej określony w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 762, z późn. zm.);
- 4) typy szkół ponadpodstawowych, w których może odbywać się kształcenie w danym

zawodzie: trzyletnią branżową szkołę I stopnia (BS I), dwuletnią branżową szkołę II stopnia (BS II), pięcioletnie technikum (T) oraz szkołę policealną o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku (SP);

- 5) symbole i nazwy kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie;
- 6) poziomy Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK) dla kwalifikacji cząstkowych wyodrębnionych w zawodach;
- 7) możliwość prowadzenia kształcenia w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub na kursach umiejętności zawodowych;
- 8) szczególne uwarunkowania związane z kształceniem w zawodzie lub kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, w szczególności związane z formą kształcenia lub kształceniem osób niepełnosprawnych, wynikające z opisu zawodu zawartego we wnioskach ministrów właściwych dla zawodów.

Zawody szkolnictwa branżowego określone w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego to zawody jednokwalifikacyjne i dwukwalifikacyjne.

Zawody jednokwalifikacyjne to przede wszystkim zawody nauczane w branżowej szkole I stopnia. Wśród zawodów, w których kształcenie jest prowadzone w technikum, dominują zawody dwukwalifikacyjne. W zawodach nauczanych w technikum pierwszą kwalifikacją jest w wielu przypadkach kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, a stanowiąca merytoryczną i programową podbudowę do nabywania kolejnych – wyższych – kwalifikacji w innym zawodzie w ramach tej samej branży.

W zawodach tzw. szerokoprofilowych, dla których podbudowę merytoryczną i programową stanowi wiele zawodów nauczanych w branżowej szkole I stopnia, przewidziano możliwość alternatywnego wyboru kwalifikacji stanowiących pierwszą kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie.

Kształcenie w branżowej szkole II stopnia będzie odbywało się w zawodach, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. Będą to zawody kształcone na poziomie technika, które posiadają kwalifikację wspólną z kwalifikacją wyodrębnioną w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia. W branżowej szkole II stopnia kształcenie będzie prowadzone wyłącznie w tych zawodach, które stanowią kontynuację kształcenia w branżowej szkole I stopnia, ponieważ w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I i II stopnia wyodrębnioną wspólną pierwszą kwalifikację. W branżowej szkole II stopnia będzie realizowana jedynie druga kwalifikacja cząstkowa wyodrębniona w danym zawodzie na poziomie technika.

Kształcenie w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego jest prowadzone w oparciu o podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego.

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego stanowi obowiązkowy zestaw celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych

i społecznych, niezbędnych dla zawodu lub kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, uwzględnianych w programach nauczania, oraz kryteria weryfikacji tych efektów, umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych, a także warunki realizacji kształcenia w zawodzie, w tym wyposażenie i sprzęt niezbędne do realizacji tego kształcenia oraz minimalną liczbę godzin kształcenia w zawodzie.

Zestaw oczekiwanych efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie został podzielony na jednostki efektów kształcenia, z których każda może być nauczana na kursach umiejętności zawodowych, o których mowa w art. 4 pkt 35a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, chyba że w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego zostanie określone ograniczenie możliwości prowadzenia kursów umiejętności zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

Zawody szkolnictwa branżowego przyporządkowano do branż uwzględniając specyfikę umiejętności zawodowych lub zakres, w jakim umiejętności te są wykorzystywane podczas wykonywania zadań zawodowych. Branże uporządkowano według kolejności alfabetycznej:

- 1) branża audiowizualna (AUD),
- 2) branża budowlana (BUD),
- 3) branża ceramiczno-szklarska (CES),
- 4) branża chemiczna (CHM),
- 5) branża drzewno-meblarska (DRM),
- 6) branża ekonomiczno-administracyjna (EKA),
- 7) branża elektroenergetyczna (ELE),
- 8) branża elektroniczno-mechatroniczna (ELM),
- 9) branża fryzjersko-kosmetyczna (FRK),
- 10) branża górniczo-wiertnicza (GIW),
- 11) branża handlowa (HAN),
- 12) branża hotelarsko-gastronomiczno-turystyczna (HGT),
- 13) branża leśna (LES),
- 14) branża mechaniczna (MEC),
- 15) branża mechaniki precyzyjnej (MEP),
- 16) branża metalurgiczna (MTL),
- 17) branża motoryzacyjna (MOT),
- 18) branża ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia (BPO),
- 19) branża ogrodnicza (OGR),
- 20) branża opieki zdrowotnej (MED),
- 21) branża poligraficzna (PGF),
- 22) branża pomocy społecznej (SPO),
- 23) branża przemysłu mody (MOD),
- 24) branża rolno-hodowlana (ROL),
- 25) branża rybacka (RYB),
- 26) branża spedycyjno-logistyczna (SPL),
- 27) branża spożywcza (SPC),

- 28) branża teleinformatyczna (INF),
- 29) branża transportu drogowego (TDR),
- 30) branża transportu kolejowego (TKO),
- 31) branża transportu lotniczego (TLO),
- 32) branża transportu wodnego (TWO).

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego została podzielona na jednostki efektów kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionej zawodzie oraz jednostki efektów kształcenia obejmujące:

- 1) bezpieczeństwo i higienę pracy;
  - 2) język obcy zawodowy;
  - 3) kompetencje personalne i społeczne;
  - 4) organizację pracy małych zespołów (wyłącznie dla zawodów nauczanych na poziomie technika),
- właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionej zawodzie.

Kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie oznaczono kodem składającym się z trzech wielkich liter, wskazujących na przyporządkowanie do branży, oraz kolejną liczbą o charakterze porządkowym.

Jednostki efektów kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie oznaczono kodem właściwym dla kwalifikacji oraz kolejną liczbą o charakterze porządkowym.

Podstawa programowa kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego obejmuje również warunki realizacji kształcenia w zawodzie, w tym wyposażenie oraz sprzęt niezbędne do jego realizacji, oraz minimalną liczbę godzin kształcenia w zawodzie.